

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Фізико-математичний факультет
Кафедра фізики

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **«Організація контролю за виконанням домашніх завдань як одна з ефективних форм організації навчальної діяльності учнів з фізики»**

Виконав: студент 2 курсу, групи F1-M22
спеціальності 014 Середня освіта (Фізика)

Шинкарук Руслан Русланович

Керівник: **Панчук О.П.**, кандидат
педагогічних наук, доцент кафедри фізики

Рецензент: **Сморжевський Ю.Л.**,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри математики

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ДОМАШНІХ ЗАВДАНЬ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ....	7
1.1. Сучасне трактування поняття «домашнє завдання» в наукових дослідженнях як дієва форма організації навчання.....	7
1.2. Різні погляди на питання завантаження учнів домашніми завданнями.....	9
1.3. Домашнє завдання в навчальній діяльності учня. Організація домашньої роботи учнів.....	11
1.4. Зміст, функції та принципи контролю за виконанням домашніх завдань.....	19
Висновки до I розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ДОМАШНІХ ЗАВДАНЬ НА УРОЦІ ФІЗИКИ.....	30
2.1. Методичні особливості організації контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі.....	30
2.2. Характер, зміст та види домашніх завдань з фізики.....	43
2.3. Домашні фізичні експерименти як ефективна форма активізації пізнавальної активності учнів.....	46
2.4. Система організації контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі.....	57
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	64
3.1. Організація та проведення педагогічного експерименту.....	64
3.2. Результати дослідно-експериментальної роботи.....	66
Висновки до розділу.....	69
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Актуальність теми. Особливої актуальності набуває зараз проблема формування самостійності учнів, спроможності отримувати, аналізувати інформацію та приймати оптимальні рішення, використовувати в практичній діяльності нові інформаційні технології. Адже з кожним роком об'єм інформації майже в кожній галузі науки подвоюється, а то й потроюється, і зростання за передбаченнями вчених відбуватиметься в геометричній прогресії. Тобто людина не в змозі мати повний об'єм знань з того чи іншого предмета. На перше місце виступає не здобуття суми знань, а вміння знайти потрібну інформацію та практично її використовувати.

Концепція модернізації освіти, яка базується на основі «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» [13] орієнтована на реалізацію компетентнісного підходу в освіті, на формування ключових (базових, універсальних) компетентностей, тобто готовності учнів використати набуті знання, навчальні вміння і навички, а також засоби діяльності в житті для виконання практичних і теоретичних завдань.

Оновлені цілі і зміст освіти вимагають оновлення методів і форм викладання, пошуку ефективних напрямів і методик, нових педагогічних технологій.

Основною вимогою до освіти за сучасних умов є орієнтація її на розвиток творчої особистості. Розв'язання завдань щодо формування особистості учня, які відповідають вимогам сьогодення, безпосередньо залежить від змісту та організації навчально-виховного процесу, оскільки саме в його перебігу проходить становлення особистості. Засобом визначення кількісних і якісних параметрів технології навчання виступає контроль як один із невід'ємних компонентів процесу діагностування навчальних досягнень учнів.

В умовах перенесення акцентів на самостійне оволодіння знаннями великого значення набуває значення контролю за виконанням домашніх

завдань як дієвої форми організації навчальної діяльності учнів. Адже, саме домашні завдання створюють умови для ліквідації фрагментарності в оволодінні знаннями і вміннями, сприяють здійсненню зв'язку навчання з життям. Домашня робота розвиває ініціативу й самостійність учнів, створює широкі можливості для прояву особистих здібностей, нахилів, пізнавального новаторства учнів. У зв'язку з цим, у процесі дослідження значна увага приділяється вивченню робіт, присвячених проблемам організації домашньої роботи учнів. Дані аспекти висвітлені в працях І. Волощука, С. Гончаренка, М. Євтуха, І. Зязюна, О. Киричука, В. Корнеєва, Е. Лузік, В. Маслова, Н. Ничкало, О. Савченко, В. Сидоренка, А. Степанюк та ін.

Актуальність і педагогічна значущість цієї проблеми як у площині теоретичного осмислення, так і практичного втілення в освітній процес зумовили вибір теми нашого дослідження «Контроль за виконанням домашніх завдань як одна з дієвих форм організації навчальної діяльності учнів з фізики».

Об'єктом дослідження є процес організації контролю за виконанням домашніх завдань, як однієї із дієвих форм організації освітньої діяльності учнів з фізики.

Предметом дослідження є методичні особливості організації контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі.

Мета і завдання дослідження:

Мета дослідження: Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити цілі і зміст, обрати відповідні методи і організаційні форми контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі. З'ясувати ефективність процесу контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі та його вплив на якість навчання і розуміння учнями матеріалу, що відповідає сучасним освітнім вимогам.

Основні завдання дослідження:

1. Дослідити сутність організації контролю за виконанням домашніх завдань в психолого-педагогічній літературі;

2. Здійснити аналіз змісту, функцій та принципів контролю за виконанням домашніх завдань учнів з фізики;

3. Обґрунтувати значення домашнього експерименту з фізики в освітній діяльності учнів;

4. Розробити власну систему організації контролю за виконання домашніх завдань з фізики в основній школі;

5. Провести педагогічний експеримент на уроках фізики різних типів.

Методи дослідження

У відповідності з методологічною основою дослідження були використані такі **методи**:

- теоретичний аналіз наукової, психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження;
- педагогічний експеримент (констатуючий, пошуковий) із статистичним аналізом його результатів;
- практична діяльність з організації і проведення навчального процесу на заняттях з фізики;
- педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, аналіз досвіду роботи вчителів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в систематизації зібраного матеріалу стосовно методики організації та здійснення контролю за виконанням домашніх завдань з фізики а також організації та здійснення домашніх фізичних експериментів як дієвого способу підвищення пізнавального інтересу учнів під час засвоєння фізичних явищ та процесів. Одержані в результаті виконання кваліфікаційної роботи дані говорять, що здійснення систематичного контролю за освітньою діяльністю учнів на уроках фізики сприяє підвищенню рівня пізнавальної активності учнів, внутрішньої мотивації учнів до якіснішого оволодіння змістом навчання, що суттєво підвищує якість навчальних досягнень з фізики.

Матеріали роботи можуть бути використані у практичній діяльності майбутніх вчителів фізики та можуть слугувати базою для подальших досліджень з даної теми.

Апробація результатів дослідження здійснювалось в ході виробничої педагогічної педагогічної практики, яка проходила на базі закладів загальної середньої освіти; доповідей на звітних конференціях студентів та магістрантів, апробація результатів дослідження представлена у вигляді статті на тему: «Значення та функції контролю за виконанням домашніх завдань учнів з фізики» та тез доповіді на звітній конференції на тему: «Контроль за виконанням домашніх завдань як дієва форма організації навчальної діяльності учнів з фізики».

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Літературні джерела нараховують 67 найменувань.

ВИСНОВКИ

Під час виконання нашої кваліфікаційної роботи ми теоретично обґрунтували та експериментально перевірили цілі і зміст, обрали відповідні методи і організаційні форми контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі. З'ясували ефективність процесу контролю за виконанням домашніх завдань з фізики в основній школі та його вплив на якість навчання і розуміння учнями матеріалу, що відповідає сучасним освітнім вимогам.

В процесі виконання дослідження ми виконали наступні завдання: дослідили сутність організації контролю за виконанням домашніх завдань в психолого-педагогічній літературі; здійснили аналіз змісту, функцій та принципів контролю за виконанням домашніх завдань учнів з фізики; обґрунтували значення домашнього експерименту з фізики в освітній діяльності учнів; провели педагогічний експеримент на уроках фізики різних типів.

Отже, розглянувши питання контролю за виконанням домашніх завдань, як однієї з дієвих форм організації навчальної діяльності учнів основної школи з фізики, можна зробити наступні висновки.

1. В загальному у педагогічній літературі можна зустріти два терміни – „домашня робота” і „домашнє завдання”. Одні дослідники вважають, що ці два терміни є синонімічними, інші ж заперечують таку думку, відзначаючи лише тісний взаємозв'язок між ними. Саме тому, нині в наукових педагогічних дослідженнях не має однастайності у визначенні понять «домашня робота» та «домашнє завдання».

2. Основною метою виконання як домашньої роботи так і домашніх завдань є: закріплення, поглиблення і розширення знань, набутих учнями на уроці; підготовка до засвоєння нового матеріалу; формування в дітей уміння самостійно працювати; розвиток їх пізнавальних інтересів, творчих здібностей тощо

3. Було з'ясовано, що домашнє завдання має служити розвитку особистості учнів та важливим елементом перевірки домашнього завдання є оцінювання навчальних досягнень учнів.

4. Контроль загалом має ґрунтуватися на позитивному принципі, тобто передусім слід враховувати рівень досягнень учня, а не ступінь його невдач.

5. Контроль за виконанням домашніх завдань повинен бути: різноманітний диференційований, систематичний, системний, не зняряддя залякування, а засіб спонукання та організації самостійної діяльності, постійно вдосконалений, спрямований на використання нових форм і методів.

6. На уроках фізики в основній школі, досягнення основних педагогічних цілей можливе лише за умови використання провідних методів організації самостійної домашньої роботи учнів. Важливою складовою якої є контроль за виконанням домашніх завдань.

8. Застосування перевірки домашнього завдання, в основі якої лежить діагностика та моніторинг навчальних досягнень учнів, дає змогу зосередитися на потребах і можливостях школярів, у тому числі і психологічних, допускає співпрацю і співтворчість учнів і вчителя. Таку перевірку можна розглядати як один із варіантів особистісно орієнтованої моделі навчання.

9. Результати спостережень аналіз навчальних досягнень учнів, позитивні відгуки вчителів свідчать про ефективність контролю за виконанням домашніх завдань в основній школі з фізики. Такий контроль відповідає навчально-пізнавальним можливостям учнів та віковим особливостям їх сприйняття. Його впровадження у практику школи позитивно впливає на успішність та якість навчання, формування позитивних мотивів навчання та інтересу учнів до предмету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аниткуз О.В. Позакласна робота як засіб підвищення інтересу до навчання. // Фізика в школах України. Позакласна робота. - 2013-№5(05)-с.2-6.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підруч./А.М.Алексюк.- К: Либідь, 1998.-560с.
4. Біда Д.Д. Інтерактивні уроки фізики/ Біда Д.Д. –Х. Вид. група «Основа», 2005 - 96 с. – (Б-ка журн. «Фізика в школах України». Вип. 7/19)).
5. Білий М.С. Методика викладання фізики в 6 і 8 класах. – К. Вид. «Рад. школа», 1971, -256с.
6. Бузько В.Л. Уроки фізики. 7 клас. Розділ 3 (частина 2). Розділ 4: (посібник для загальноосв. навч(. закл.)/ В.Л. Бузько, С.П. Величко. – х: Вид. група «Основа», - 2015 – с. 125 – (Серія « Б-ка журн. «Фізика в школах України»; Вип. 11.(143)).
7. Впровадження системи обліку перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів./Упор. Арестенко Г.П. // Фізика в школах України.-2013-№13-14(209-210)-с.19-20.
8. Волкова Н.П. Педагогіка: навч.посіб./Н.П.Волкова.- (вид.2-ге, перероб., доп.)- К.:Академвидав, 2007.-616 с.
9. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки/ Гін А.О.-Х: Веста: Видавництво "Ранок", 2007,-176с.
10. Гончаренко С.У. Методика навчання фізики в середній школі. Загальні питання – механіка. Посіб. Для вч./ С.У.Гончаренко. М.Й. Розенберг. – К: Рад. шк. – 1970, 264 с.
12. Гришина Т. Знайомтесь: школа для вчителів. // Математика в школах України.-2003-№18(30)-с.15-16
8. Впровадження системи обліку перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів./Упор. Арестенко Г.П. // Фізика в школах України.-2013-№13-14(209-210)-с.19-20.
13. Державний стандарт базової і повної загальної освіти. Постанова

Кабінету Міністрів України №1392. // Фізична газета-2012-№2- с.3-9

15. Журавльова Р.В. Метод проектів.//Фізика в школах України. – 2014-№13-14(257-258)–с.2-8.№15-16(259-260)–с.2-9.

16. Іваненко О.Ф. Експериментальні та якісні задачі з фізики. Пос. для вч. Іваненко, В.П. Махтай, О.І. Богатирьов – К.: Рад. шк. 1987,- 144с.

18. Каплун С.В. Фізичні практикуми у класі та вдома. 9 клас. /С.В. Каплун, В.Г. Решетняк. – Х.: Веста: Вид. «Ранок», 2006- 80с.

19. Карпова Л. Домашні практичні роботи. Частина 1.// Фізика-2008-№10(346),-вкладка,№13(349),№12(348).

20. Карпова Л.Б. Домашні міні-проекти з природознавства.// Фізика в школах України.-2014-№13-14(257-258)-с.9-12.

21. Касьяненко В. Пам'ятки – інструкції щодо оптимізації пошуково-творчої діяльності учнів.// Фізика в школах України-2008-№2(102)- с. 7-9.

22. Коміренко М.М. та інші. Матеріали для перевірки знань учнів з фізики: Пос. для вч. – К.: Рад. шк., 1989-221 с.

23. Контроль та діагностика навчання. Дидактична абетка . /Упор. Светлова Т.В. // Математка в школах України. 2012-№ 34-36 (370-372) –с.2-6.

24. Контроль навчальної діяльності . / Уклад. Старова О.О. // Математика в школах України.-2009-№27(255)-с.11-14.

25. Корсак К.В. Вчимо механіку на уроці і вдома: Зб. текстових і графічних задач. – Х.: Вид. «Ранок»: Веста, 2003-144с.

26. Кирик Л.А. Уроки фізики. 9 клас: Календ.-темат. планування, поурочні розробки, метод. рекомендації, темат. контрольні роботи./ Л.А. Кирик, Л.Е. Генденштейн.- Х.: Ранок- НТ, 2004-336с.

27. Кирилюк Л.В. Проектування уроку математики в умовах компетентнісно орієнтованого підходу до навчання. // Математика в школах України.2010-№14(278)-с.43-44.

28.Кузьмінський А.І. Педагогіка:підруч. / Кузьмінський А.,І., Омеляненко В.Л.- (2-ге вид., перероб. І доп.) –К.: Знання – прес, 2004.-445 с. (Навчально-

методичний комплект з педагогіки).

30. Масол Л. Діагностика і оцінювання художньо-освітніх результатів учнів старшої школи /Л. Масол// Мистецтво і освіта .-2006-№3-С.9.

31. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : (моногр.) /Л.М.Масол.-К.:Промінь,2006-432с.

33. Методичні рекомендації „ Про обсяг і характер домашніх завдань учнів загальноосвітніх навчальних закладів.” Наказ № 1/9-651, від 29.10.07. // Інформаційний збірник МОН України №34-35, грудень 2007, ст..39-41.

34. Михайличенко О.В. Основи загальної та математичної педагогіки: теорія та історія : (навч. посіб. для студ. муз.спец.)/О.В.Михайличенко.-Суми: Наука, 2004.-210 с.

35. Мовчан А.О. Уроки фізики в питаннях та відповідях.- Х.: Вид. група «Основа», 2006-160с.(Б-ка журн. «Фізика в школах України». Вип. 8(32)).

36. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч.посіб./ Н.Є.Мойсеюк.- (5-те вид., доповн. і переробл.)-К.,2007.-656 с.

37. Мороз І.М. Як домашнім завданням не „згубити жодної дитини?”// Мороз І.М.Педагогічна майстерня,-2013-№6(30)-с.12-16.

38. Панасенко В.В. Перевірка домашнього завдання з використанням елементів інтерактивного навчання.// Фізика в школах України.- 2013-№3(223)-с. 9-10.

39. Підласий І.П. Як підготувати ефективний урок. Кн. для вчителя / Підласий І.П..-К.Рад.шк.,1989-204с.

40. Педагогіка / за ред.Алексюка.-К.: Вища школа, 1985,-292с.

41. Подласый И.П. Педагогика: Новый курс/ И.П. Подласый.- (в 2-х кн.) – М.:Владос,1999.-Кн.1.574с.

42. Планування навчально-виховного процесу з фізики у 9-11 класах середньої школи: Пос. для вч./ О.І. Бугайов, Д.М. Демченко, Л.А. Закота та ін. – К.: Рад. шк., 1989- 261с.

43. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика.

Астрономія 7-12 класи.-К.: Ірпінь , 2005-80 с.

44. Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти . Наказ МОН України. № 1222// Фізика в школах України. -2015-№ 15-16(283-284) –с.23-26.

45 .Пролонгована перевірка домашнього завдання з математики. /Упор. Литвиненко О.// Математика -2005-№14 (314)-с. 1-6.

46.Рябуха А.П. Домашнє завдання в навчальній діяльності учня.// Педагогічна майстерня-2012-№1(13) –с.28-32.

47. Рябуха А.П. Домашнє завдання . Яким воно повинно бути. // Класному керівнику. Усе для роботи.-2013-№ 2(50)-с.37-45.

48. Рудницька О.П. Педагогіка : загальна та мистецька : навч.посіб. /О.П. Рудницька.-Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2005.-360 с.

49. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : (підруч. для студен .пед.факульт.) / О.Я. Савченко.-К.: Абрис, 1997.-416 с.

50. Сергеев А.В. Наблюдения учащихся при изучении физики на первой стадии обучения:Пос. для уч.-К.:Рад.шк.,1987-152с.

51. Серьогіна Л.В. Розвиток креативного мислення через використання ігрових завдань. // Фізика в школах України. – 2013-№4(224)-с. 7-9.

52. Система перевірки навчальних досягнень учнів з математики ./ Упор. Простецька М.П.// Математика в школах України.-2004-№6(54)-с.12-15.

53. Сіра Т.М. Батьки і домашні завдання.// Фізика в школах України.-2013-№22(242),вкладка.

54. Старощук В. Цікаві демонстрації з фізики. Частина 1.- Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2002-104 с.

55. Сухомлинський В.О. Вибрані твори.в 5-ти т. Т3 Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина./Сухомлинський В.О.-К.:Рад.шк.1977.-670с.

56. Тести на уроках математики –крок до ЗНО. Уклад . Яременко Л.Г. //

Математика в школах України, 2011-№7(307)-6-9с.

57. Тестові завдання на уроках фізики. Упор. Вольська С.С.// Фізика в школах України.-2013-№11-12(231-232)-с.52-55.

58. Тимошенко Т.Б. Наскрізне навчання. 8 клас.// Фізика в школах України.-2014-№11-12(255-256)-с.13-16.

59. Федоренко І.Т. Підготовка учасників к усвоєнню знань/І.Т.Федоренко.-К.:Рад.шк.,1980-94с.

60. Халіна К.Є. Пізнання, практична діяльність та спілкування на уроках фізики.// Фізика в школах України. – 2012 - №13-14(209-210), с. 9-18, №15-16(211-212)-с. 10-19.

61. Чуйко О.В. Використання методу проектів на уроках та в позаурочний час.// Фізика в школах України.- 2008-№11-12(111-112)-с. 2-5.

62. Шаталов В.А. Точка опору/ Шаталов В.А. –М.: Педагогіка, 1987-160с.

63.Щербань П.І. Організація самостійної домашньої роботи учнів з географії. // Педагогічна Житомирщина.-2009,-№2(50)-с.16-17

64. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посіб./ В.В. Ягупов.-К.: Либідь, 2002-560 с.

65. Якуша Л.Г. Фізика на кухні (експеримент у домашніх умовах).// Фізика в школах України- 2014-№13-14(257-258)- с. 73-75, №15-16(259-260)- с. 70-75.

66. Ятвецька Л.І. Орієнтовне тематичне планування навчального матеріалу та деякі зауваження щодо викладання фізики за новою програмою. 7 клас// Фізика в школах України- 2015-№15-16(283-284)- с.5-14.

67. Ятвецька Л.І. Про лабораторні роботи в 7 класі.// Фізика в школах України-2016-№1-2(293-294) – С.13-16.